

ניחוחות לפרשת וישלח

מנהיגי חינוך יקרים,

אחרי הפרידה מעשו יעקב עושה חניית ביניים בסכות. (פרק לג פסוק יז) "וַיַּעֲקֹב נָסַע סֹכְתָה וַיָּבֶן לָוּ בַּיִת וַיִּמְקְלְהוּ עֲשָׂה סֹכֶת עַל־כֵּן קָרָא שֵׁם־הַמָּקוֹם סֹכּוֹת".

למה קרא יעקב למקום על שם הסכות שעשה למקנה?

הנצי"ב בהעמק דבר כותב: "למדו חז"ל זה משום שאי אפשר לפרש כמשמעו שעשה למקנהו ממש סכות, דאין צאן נדרש לזה כלל, אלא לגדר, אלא ע"כ הפי' שעשה לעצמו ובניו סכות, לשני ימות הקיץ, ואחר שכן על כרחך הפי' "ולמקנהו"- בשביל סיבת מקנהו, שמשום הכי נתעכב". כלומר יעקב עשה סוכות לעצמו בלבד ולא עבור מקנהו, אולם בגלל המקנה הוא היה צריך להתעכב במקום ולכן נוצר הצורך בסוכות לעצמו.

לעומתו ב"אור החיים" באר "אולי כי עשה דבר חדש בחמלתו על המקנה מה שלא עשה כן אדם קודם שיכין סוכה לבהמות ולשינוי חדש קרא המקום עליו". יעקב חידש יחס מיוחד לצאן, עד כדי שהצריך בניית סוכות עבור המקנה. אולי יחס מיוחד זה נובע מתוך הכרת הטוב על כך שבזכות המנחה אשר שלח מהבהמות הוא ניצל מעשו, ולכן הנציח זאת בשם המקום. מידתו זו באה לידי ביטוי גם בפרשה הבאה כאשר הוא מצוה (ל"ז י"ד) "לך נא ראה את שלום אחיך ואת שלום הצאן" ומבואר במדרש רבה פרשה פד סימן יג "שאדם צריך לשאול בשלום דבר שיש בו הנייה ממנו". כלומר האדם צריך להכיר טובה לכל מי שהוא נהנה ממנו, להיטיב עימו ולדאוג לו. ומשום כך יעקב דואג לצאן בכל הזדמנות נצרכת.

התרגום יונתן מסביר: "וַיִּבְנֶא לַיהוָה בַּיּוֹם הַהוּא יַעֲקֹב בֵּית לְצֹאן סוּכּוֹת וְלַעֲצָמוֹ לֹא בִּנְהוּ בֵּית מְגוּרִים אֲלֵא בֵּית מְדֻרָּשׁ".

הטור אורח חיים סימן תי"ז מביא שהרגלים הם כנגד האבות, "סוכות כנגד יעקב דכתיב ולמקנהו עשה סוכות". חג הסוכות מדגיש את הארעיות של קנייני העולם הזה, ולכן הוא כנגד יעקב ש"עשה סוכות" כפי שפרשנו. בחג הסוכות אנו יוצאים מבית הקבע לסוכה הארעית העשויה מפסולת הגורן והיקב שאת תבואתם אספנו, ומתוך כך אנו זוכים לחסות בצל השכינה, בדומה לענני הכבוד שהקיפו את עם ישראל בצאתנו ממצרים. בזה אפשר לקשור את הדברים לחנוכה שבפתח.

כתב השפת אמת לחנוכה שנה תרמ"א: "חנוכה ופורים הם הארות מהרגלים. רק הג' רגלים המפורשים בתורה הם תורה שבכתב. ויש נגד זה ג"כ רגלים מתורה שבע"פ. והם [הרגלים של התושב"ע] אורות המקבלים כדמיון אור הלבנה שהיא מאור החמה כידוע... וחנוכה הארה מחג הסוכות". בחנוכה חוגגים את השראת השכינה שהופיעה בבית מקדשנו בהדלקת המנורה. נס ההארה המתמשכת, מעבר לתכולת השמן, הופיע לא רק בנר המערבי שבו עדות לישראל שהשכינה שורה בישראל, אלא המנורה כולה שהאירה את מקדשנו המטוהר במשך שמונה ימים הוכיחה שאכן חזרה שכינה לישראל. השראת השכינה של חנוכה יונקת את אורה מהשראת השכינה של סוכות.

יעקב שקרא למקום סכות לימדנו את היחס הנכון לצאן. יש לחמול ולדאוג לו אך יש לזכור שהעיקר הוא הקנין הרוחני שבו זוכים להתחבר לשכינה. גם המאבק נגד היוונים מטרתו היתה להתחבר לקודש ולקדושה. בנצחון החשמונאים זכינו לתוספת קדושה והשראת שכינה ועל כך אנו מודים ושמחים בחנוכה.